

מכון להוראה 'בירורי חיים'

בראשות מורינו הגאון רבי חיים שלום הלוי סגל שליט"א

מח"ס 'לקט הלכות' (ד' חלקים) ושו"ת 'בירורי חיים' (ר"ב חלקים)

הוראות למעשה לשמחת תורה - ה'תשפ"ו

שיעור מיוחד למורי ההוראה, מאת מורינו הגאון רבי חיים שלום הלוי סגל שליט"א

מקור השם 'שמחת תורה'

השם 'שמחת תורה' לא הוזכר בתלמוד, ומקורו בזוהר הק' (פרשת פנחס ר"ב, ב). וראה ברי"ק גאות (הלכות לולב) שכתב: 'רגילין ביום זה הואיל ובו מסיימין את התורה לעשות כמה קילוסין והידורין לסי' ואומרים כמה דברי שבת והודאות לכבוד ספרי תורה, וכמה מיני מיני שבחות רגילין לעשות בו, וינתכנה יום שמחת תורה'.

ובשבלי הלקט (עמ' שעב) כתב: 'יהיום נקרא יום שמחת תורה'. וראה בהגהה לספר המנהגים שמיני עצרת (אות ז') שכתב: 'למה נקרא [שמן] שמחת תורה; על שם שבשעה שלומדים ישראל את התורה, הולך השטן לפני הקב"ה לקטרט עליהם, ואומר ישראל לומדים תורה ואין מסיימים אותה. ומיד כשמיסימים אותה אומר לו הקב"ה הלא סיימנו? והוא משיב: אף על פי שסיימנו אין מתחילין אותה. וכשמתחילין אותה על ידי חתן בראשית משיב הקב"ה הלא התחילה, נמצא שאין יכול לקטרט, על שם זה נקרא שמחת תורה. וגם רגילין לעשות סעודות שמחה לכבוד התורה'. וראה בדברי הטור (סימן תרס"ט) שכתב: 'ורגילין להתחיל מיד [פרשת] בראשית, כדי שלא יהא פתחון פה לשטן לקטרט, לומר כבר סיימו אותה, ואינם רוצים לקרותה עוד'.

יום דין ויום שמחה

בכתבי הגר"ש אלישיב (סוכות עמ' לד) הובא שביום שמיני עצרת ושמחת תורה יש שני עניינים נפרדים זה מזה. יום שמיני עצרת הוא יום טוב בפני עצמו והוא יום דין וסיום של תקופת הימים הנוראים. ומלבד זאת הוא יום 'שמחת תורה' שקבע על סיום התורה. שני עניינים אלו אינם קשורים זה בזה, דהרי כתב הרמב"ם (תפילה פ"ג ה"א) 'המנהג הפשוט בכל ישראל, שמשלימים שנת התורה בשנה אחת וכו', ויש מי שמשלים את התורה בג' שנים. ולפי זה יוצא שחגגו שמחת תורה אחת לשלוש שנים, ובאותם שנים היה זה יום טוב של שמיני עצרת ויום דין בלבד. ואכן נוהגים לומר בשעת הוצאת הס"ת 'קדוש ונורא שמו' (כפי שאומרים בראש השנה ויום הכיפורים). לאור זה הורה הגר"ש לשייך בליל שמחת תורה שבתחילת התפילה יגן בניגון הימים הנוראים, להזכיר את מהות הדין שיש ביום זה. ולאור זאת מובן מה שכתב בסיוד ויורש העבודה (פרק ט"ז): 'יזהר אדם לפשפש במעשיו ביום שמיני עצרת, דאף על פי שנמסרו הפתקין ביום הושענא רבה, עדיין לא ניתן רשות להשלוחים לפעול עד שמיני עצרת'. וכן נוהגים בכמה מקומות, לנגן חלקים מהתפילה במנגינת הימים הנוראים, ובלוח ההלכות והמנהגים (זלניק) כתב: 'כן המנהג ברוב מקומות בירושלים ובכמה ישיבות, ושמענו בשם הגר"א זלניק זצ"ל שמקור מנהג זה קדמון מאד, וכמה מגדולי ירושלים הקפידו על זה מאד, והוזכר במשמרת שלום קודיטוב סימן י"ז'.

ובספר הצדיק רבי שלמה (על הגר"ש בלוח זצ"ל תלמיד החפץ חיים זצ"ל, עמ' קיב) הביאו שבואלוזין בשמחת תורה בעת אמירת 'עלינו לשבח' היו כורעים ונופלים על פניהם, דכן היה נהוג בעיתות אשר לימוד התורה במצב הראוי, וטעם הדבר משום דהקרבנות של שמחת תורה דומות לשל יום הכיפורים, פר אחד איל אחד.

הנחת נר דולק בארון קודש

האליה רבה (סימן תרס"ט סק"ה) מביא: כתב מעגלי צדק שאחר שהוציאו הספרי תורה מארון הקודש, יש נותנים נר דולק בתוך ארון הקודש. וראיתי בספר מנהגי ישרון (סימן קנז בהערה) שביאר המנהג שהנה כתוב 'נר מצוה ותורה אור', ומודיעים שהמצוות מאירים אותנו בכל דרכינו, ומהתורה יוצא אורה לכל ישראל. וכן כתב בקצור שו"ע (סימן קל"ז ס"א) שכשאין שם ספר תורה, צריך אור אחר. עוד כתב במנהגי ישרון (שם) 'בבתי הכנסת שבערים הגדולות ארון הקודש מלא עשרות ספרי תורה עומדים צפופים ומדובקים אחד באחד, ודלתות הארון סגורים תדיר ורק לעת הצורך יוצאו הספרים ותיכף חוזרים וסגורים דלתותיו, ויוכל לבוא איזה הרחוק בלב איש הדיוט פן גנוז בין הספרים איזה דבר גשמי קדוש מלבד התורה [כמובא בגמ' שבת דף יד]. בתחילה היו מצניעין אוכלין דתרומה אצל ס"ת, ואמרו האי קודש והאי קודש, כיון דקחזו דאתו ליד פסידא (כי העכברים מצויים אצל אוכלים, רש"י שם ד"ה ליד, גזרו רבנן טומאה על כתבי הקודש), על כן הנהיגו שבעת שמוציאים את כל הס"ת מניחים דלתותיו פתוחות ומשימים בתוכו נר דולק, למען יראו כל הקהל. וכן מנהג חצר הקודש סאדיגורא ועוד קהילות.

אמנם ראה בקיצור שו"ע (סימן קל"ז ס"א) שכתב 'ואין זה מנהג יפה, ויש לבטלו, כי אסור להשתמש בארון הקודש תשמיש חול, ואפילו לפי שעה'. וכדעת הטי"ז (סימן קנ"ד סק"ה). וכן כתב בלוח א"י להימנע מזה. וראה בספר הלכות חג בחג (שמחת תורה עמ' נ"ד הערה מ"ד) שהמשנ"ב לא הביא מנהג הנחת הנר עקב דברי הטי"ז שיש בכך הורדת קדושת הארון.

והנראה בזה שדעת הנוהגים כן היא מחמת שמטרת הנחת הנר היא כדי להראות שהמצוות מאירים אותנו או להודיע שאין בארון הקודש מאומה מלבד הס"ת (כפי שהביא במנהגי ישרון) הרי שהדלקת הנר היא היא לצורך ולכבוד התורה, ואין בכך איסור. ומלבד זאת, אחר שכן הוא המנהג, הרי זה כאילו התנו על כך בעת בניית ארון הקודש.

ישיבה בעת ההקפות

אסור לשבת כשהספר תורה מהלך, כמבואר בשו"ע (יו"ד סי' רפ"ב ס"ב), ובשו"ת מצוי המכשול בזה, כפי שכבר עורר ערוך השולחן (שם ס"ה). מרן החו"א זצ"ל נהג לשבת בעת ההקפות כש"ת בידו כדי להתיר הישיבה (דינים והנהגות ח"א עמ' ק"ה סכ"ח), וכך נהג מרן אדמו"ר בעל העקביא אבירים מסאדיגורא זצ"ל.

אם יש מחיצה גבוהה עשרה טפחים בינו ובין הספר תורה, מותר לשבת. אבל שולחן רגיל (אפילו אם הוא גבוה עשרה טפחים) לעיתים יש חלל גדול בין הרגליים לשולחן עצמו, ואינו כשר למחיצה.

מחיצה מאנשים שעומדים קרוב זה לזה (והמרווח ביניהם פחות משלושה טפחים) נחשבת למחיצה, כמובא בשו"ע (או"ח סימן שס"ב ס"ה), ועיין שש"כ ח"א פכ"ד הערה ק"ח).

ובבית הכנסת 'המרכז' בק"ק רמת אלחנן למרן הגר"י זילברשטיין שליט"א נוהגים לחצוץ במחיצת עץ בין הספסלים למקום הריקודים. (ובעבר נהגו שם לעשות 'צורת הפתח', כפי שכתב מורינו הרב שליט"א בספר בירורי חיים (ח"ב עמ' עז הערה פ"ח סיור"ל לפני כ-22 שנה), שעל ידי זה ייחשב שיש מחיצת הפרדה בין היושבים למקום הריקודים). ובספר הלכות חג בחג (שמחת תורה עמ' ג) כתב שאם עושים בערב יום טוב צורת הפתח לחצוץ בין מקום הריקודים למקומות הישיבה, יש אומרים שמותר לשבת מעבר לצורת הפתח. ובהערה 53 שם כתב שכן דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, והוסף שיש לדון בזה שהרי לא ניכר שהס"ת ברשות אחרת, ויתכן שיש לעמוד מפני הס"ת, והציע לתלות שלט, שיש שם צורת הפתח, וכך יהיה ניכר שהס"ת ברשות אחרת.

אמנם לצורך גדול לאנשים חלשים, יש מקילים לשבת אף לא מחיצה, ועיין מה שכתב מורינו הרב שליט"א בשו"ת בירורי חיים (ח"ב עמ' ע"ז הערה פ"ח, וח"ו עמ' שפ"ו הערה י').

ספר תורה עומד

כאשר הספר תורה עומד על מקומו, כמו באמירת ק-ל מלא רחמים וכו', אין צריך לעמוד, וכן כתב ערוך השולחן (יו"ד סימן רפ"ב סעיף ה'): 'ונראה לענ"ד דבעת שמסבין עם הס"ת סביב הבימה מחוייבים לעמוד דזהו כמו שהס"ת עוברת, אבל בין סיבוב לסיבוב כשמחזיקין הס"ת בידיהם אין צריך לעמוד דאז הוה כס"ת על מקומה, דכשהיה על מקומה במנוחה וודאי שאין צריך לעמוד מפניה'.

הקפות

סדר ההקפות הנהוג בימינו, בליל שמחת תורה וביומו, לא נזכר בראשונים או בטור ובבית יוסף, ובספר המנהגים של רבי יצחק אייזיק טירנא, הוזכר סדר ההקפות של הלילה. וכבר כבר בעל התניא בסידור (שער הסוכות), דכל ענין לפי גודל קדושתו הרי הוא מוזכר פחות בתורה ובחז"ל, וכגון ניסוך היין שנכתב מפורש בתורה, וניסוך המים שהוא נעלה יותר הוזכר בדרך רמז, ואילו מנהג ההקפות שהוא נעלה עוד יותר, לא הוזכר אפילו ברמז. וכתב הרמ"א (סימן תרס"ט) 'ועוד נהגו להקיף עם ספרי התורה הבימה שבבית הכנסת כמו שמקיפים עם הלולב והכל משום שמחה'.

מעלת האריז"ל

העידו על האריז"ל שאמר שהמעלה העליונה שהשיג באה לו, על ידי שהיה משמח בכל עוז בשמחה של מצוה. (בכורי יעקב סימן תרס"ט סק"ט, ספר חרדים בהקדמה ד"ה תנאי הרביעי). ורגיל היה הגר"ח מוואלאזין זצ"ל לומר בשם רעיא מהימנא: אשריהם ישראל שהקב"ה נותן להם את התורה הקדושה, שהיא שמחת הכל. והישעשעו: הזה - התורה הקד' היא שמחת כל העולמות וכל פמליא של מעלה, והקב"ה משתעשע עם התורה, שנאמר (במדבר כג, כא) ותרועת מלך בו, התרועה היא התורה שהקב"ה משתעשע עמה.

ובמשנ"ב (שם סק"י) כתב: 'כתב מהר"ק בשם רב האי גאון (בשורש ט') יום זה רגילים אצלנו לרקד בו אפילו כמה זקנים בשעה שאומרים קילוסים לתורה וכו', ולכן יש להתאמץ בזה לרקד ולומר לכבוד התורה כמו שכתוב גבי דוד המלך עליו מופז ומכרכר בכל עוז לפני ה' וכו' משם האריז"ל והעידו על האריז"ל שאמר שהמעלה העליונה שהשיג באה לו על ידי שהיה משמח בכל עוז בשמחה של מצוה. וגם על הגר"א ז"ל כתבו שהיה מרקד לפני הס"ת בכל כוחו. וראה במעשה רב (אות ל"ג) שתיארו על הגר"א ז"ל שהיה הולך לפני הס"ת שמח מאוד ברוב עוז וחדוה, וחכמת אדם תאיר פניו כלפיא אש בוערת, ומספק כף אל כף, ומפזז ומכרכר בכל עוז לפני הס"ת... וכשהחוזר הס"ת לארון הקודש, שוב לא היה שמח כל כך רק כמו שאר יו"ט'.

(נערך על ידי הרב ישראל רוזנטל שליט"א)

שבע הקפות

מלשון הלבוש והמנהגים נראה, שמסובב פעם אחת בלבד. ובאליה רבה (סימן תרס"ט סק"ח) כתב: 'ואנחנו מקיפין שלוש פעמים'. ובשם שיירי כנסת הגדולה מובא, דבהרבה מקומות מקיפין שבעה פעמים. וכן כתב בעבודת הקודש להחיד"א. ובמשנ"ב (שם סק"י) הביא שיש מקיפין שלושה ויש מקיפין שבעה, והמנהג כיום בכל המקומות להקיף שבעה פעמים (לוח א"י).

ואמנם מצאנו שמרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל היה הולך מביהכ"נ לביתו אחרי הקפה ראשונה (שיח איש, סוכות ושמחת תורה עמ' רכ"ט). והביאור בזה הוא שמאחר ובכל הקפה אנו מקיפים פעמים רבות את הבימה, הרי שיצא לכל הדעות ענין ההקפות, ואז חוזר לתלמודו. וראה בספר שערי חג הסוכות (עמ' ד"ש) שכתב שההקפה הראשונה היא עיקר המנהג.

הקפות חובת הציבור

מנהג ההקפות הוא לציבור, שקיפיו הקפות עם הס"ת, ואינו חיוב על כל יחיד ויחיד. וישנן מקומות גדולים שרוב הציבור אינו מקבל כלל הקפה עם הס"ת. וכן כתב בספר הלכות חג בזה (פ"ז סי"ח) שההקפות הם חובת הציבור, ואין לעשותן ביחיד, ולא להוציא ספר תורה עבור זה. והוסיף (בהערה שם סק"ו) שכן למד מדברי המהרי"ל (סדר תפילות חג הסוכות), שכתב 'יחיד אינו צריך להקיף בהושענות', לפי שאין מוציאין ספר תורה בפחות מעשרה, כי לדוגמת המזבח אנו מקיפין לספר תורה.

ומעשה שהיה בליל שמחת תורה אדם שנטל ספר תורה לידו להקיף את הבימה בעת שהציבור יושבים, ונמצא מכשיל את הרבים.

קידוש קודם ההקפות

אחר תפילת מעריב בליל שמחת תורה, רשאי לקדש על מיני מזונות אף יותר מכביצה לכתחילה, אף קודם ההקפות, כיון שההקפות אינן חלק מסדר התפילה, ואין צריך להמתין בגללם (משמרת שלום סימן מ"ז סק"ב). וכן נהג החזון איש זצ"ל לעשות קידוש בחדרו קודם ההקפות ואכלו מזונות (ארוחת רבינו ח"ב עמ' שיד). וכן נוהגים ביישובות רבות.

ספר תורה פסול

מותר לרקוד עם ספר תורה פסול, ואינו מוקצה, שהרי יכול ללמוד בו (קובץ דברי שי"ח מהגר"ח ק, עניני חג הסוכות עמ' ט').

הקפות לאבל

אבל על אביו או אמו יכול להשתתף בהקפות וגם בריקוד, אלא שעליו למעט בריקוד מכפי שהוא רגיל בכל השנים (קובץ תשובות להגרי"ש אלישיב ח"ב או"ח סימן ל"ז), ובספר אשירי ישראל (עמ' תשס"ג) הביא מהגר"ח קניבסקי זצ"ל שכאשר החזו"א היה אבל הקיף ורקד עם הס"ת רק היקף אחד, ועיין בשו"ת משנת יוסף (ח"ו סימן קכ"ה). וי"א שאחרי ימי השלושים יכול לרקוד כרגיל (דברי סופרים הקצר עמ' תר"מ אות ד'). והנה כתב הרמ"א (סימן תר"ס ס"ב) שבהושענה רבה אין האבל מקיף עם הלולב, ולפי זה יש אומרים שאף בשמחת תורה, האבל לא יקיף, ועיין במועד לכל חי לגר"ח פלאגי (פרק כ"ה סל"ט), הובא בכף החיים סימן תרס"ט אות ל"ג, ובשו"ת חלקת יעקב (ח"ג סימן ע"ה). ובספר דברי סופרים (שם) כתב שהיעב"ץ התיר לאבל להקיף בהושענה רבה כיון שכולם מקיפים, ואם לא יקיף ייראה כאבילות בפרהסיא, אבל בשמחת תורה שבכל הקפה מקיפים אנשים אחרים, אין כאן אבילות בפרהסיא כן הרואים סוברים שכבר הקיף בהקפה אחרת. ובמיוחד במקומות שיש ציבור גדול, ולא כולם מקבלים הקפה עם הספר תורה, וממילא גם לדעת היעב"ץ יתכן שאין להקיף.

אבל שנתנו בידו ספר תורה להקיף, או שהכריזו שמו כמכובד בהקפה, מותר להקיף, שלא ייראה כאבילות בפרהסיא.

השתתפות האבל בקידוש

מותר לאבל להיות בבית הכנסת בעת הקידוש, דכיון שהתפלל שם, אינו צריך לצאת משם (וכעין זה מורים היתר לאבל להשתתף בקידוש הנערך בבית הכנסת בשבת בבוקר אחר התפילה, אם אכן התפלל שם, כיון שנכנס בהיתר להתפלל, אינו חייב לצאת). אבל אסור לו לבוא במיוחד אחר התפילה לקידוש בלבד, שנחשב שהגיע להשתתף בסעודת מרעים. ולפי זה אסור לאבל ללכת להקפות במקום אחר, שלא התפלל בו, וצ"ע. ובדברי סופרים כתב דכמו כן יש לומר שהקפות דהושענה רבה הם חובת ציבור (שהרי לא מצאנו שהיחיד מקיף) אבל שמחת תורה היא שמחה על כך שהציבור גמרו את התורה וכל אחד ואחד שותף לזה (אף שההקפות הן חובת ציבור, וכנ"ל), וממילא ניתן להתיר כדון סעודת משואין אחר שלושים, ויוכל האבל להשתתף בסעודת חתן תורה וחתן בראשית.

לדוד ה' אורי וישעי

אין אומרים 'לדוד ה' אורי וישעי' בשמחת תורה, כיון שכבר עבר סוכות, עליו נאמר במזמור זה: 'כי יצפנני בסוכי'. (אלף למטה סי' תקפ"א סק"ו, ושבת הלוי ח"י סי' פ"ז. לוח א"י). ומה שכתב המשנ"ב (שם סק"ב): 'ואנו נוהגין לומר עד שמיני עצרת ועד בכלל', כוונתו לבני חו"ל שחוגגים שמיני עצרת ושמחת תורה בנפרד, ואף יושבים בסוכה בשמיני עצרת (משום ספק). וכן כתב סידור הרב (עמ' ז') שאין אומרים בשמחת תורה. וראו בשו"ת שבת הלוי (ח"י סימן פ"ז אות א') שכתב: 'מיום עמדי על דעתי פשוט לי שאין אומרים לדוד ה' אורי בארץ ישראל רק עד סוף הושענה רבה, ולא בשמיני עצרת, ואינו דומה לחו"ל מטעמים שכתב

כבודו'. ואף החזו"א זצ"ל לא אמר

בשמיני עצרת (משנ"ב מהדורת עוז והדר ריש סימן תקפ"א).

אולם בסידור האריז"ל לרבי שבתי מרשקוב זצ"ל כתב לומר המזמור עד אחר שמחת תורה, והובא בליקוטי מהרי"ח (ח"ג סדר חודש אלול דף נ, ב). ובספר שם טוב קטן (לרבי בנימין ביניש הכהן בעש"ט זצ"ל) כתב: 'צריך להזהר מאוד שיאמר זה המזמור ערב ובוקר מר"ח אלול עד אחר שמחת תורה, אזי הוא מובטח שיוציא שנותיו וימיו בטוב, ויכניע על ידי זה כל המקטרגים, ויוצא בדימוס זכאי בדיו'. ובחצר הקודש סאדיגורה המנהג לומר אף בשמחת תורה.

[ועיין בשו"ת בירורי חיים (למורינו הרב שליט"א, ח"א עמ' קמד אות ד')] האם ברי"ח אלול יקדים לומר 'ברכי נפשי' שאומרים בכל חודש, או 'לדוד השם אורי' שנאמר רק בימים אלו, אך בסיכום הכללי נאמר יותר פעמים מאשר 'ברכי נפשי'. והנה במטה אפרים (סימן תקפ"א ס"ו) הכריע להקדים 'ברכי נפשי', וראה שם מה שהעיר מורינו הרב בדבריו. אמנם מו"ר בשו"ת להורות נתן (ח"א סימן כ"ז) כתב שדבר שמתפרס על פני משך השנה, הוא הנקרא תדיר, והוכיח זאת מקידוש לבנה וספירת העומר שיש להקדים קידוש לבנה שהוא נקרא 'תדיר', כיון שמתפרס על פני משך השנה.

אכילה קודם מוסף

אם אוכל קודם מוסף, יעשה קידוש, כנכתב בספר 'לקט הלכות' למורינו הרב שליט"א, (ימים נוראים אות עט-פ'). ויזהר מלאכול יותר מכביצה פת, כנפסק בשו"ע (סימן רפ"ז ס"ג). ואם מניח שומר, מותר, כפי שכתב במחצית השקל (סק"א) שהחשש הוא שמא ישכח להתפלל. ואם אוכל בבית הכנסת, אינו צריך שומר. ואחר מוסף ראוי לחזור ולקדש שוב, (והנה מורינו הרב שליט"א כתב בלקט הלכות שם אות ע"ט שיחזור ויקדש אחר מוסף וכך מנהגו עשרות בשנים, אך בהוראה לרבים אפשר להקל שלא לקדש שוב).

י"ג מידות

אין אומרים י"ג מידות בשעת הוצאת הס"ת לקריאתה בשמחת תורה (הלכות שלמה – מועדים תשרי עמ' רמז), וראה בכתבי הגרי"ש אלישיב (סוכות עמ' לח): 'היו שנים שהורה הגרי"ש זצ"ל שלא לומר י"ג מדות, ופעם התבטא שהוא סבור שאחרי כל השמחה והריקודים יש מעט פחות ישוב הדעת, ומשום הכי לא מתאים לומר י"ג מדות'. וכן הוא על פי לוח א"י.

כל הציבור עולים לתורה

המנהג שכל הציבור עולים לתורה, בספר הלכות שלמה (מועדים תשרי עמ' רמ"ז ארוחת הלכה הערה נ"א) כתב הטעם: 'כדי שיכריזו כל אחד 'אשר בחר בנו... ונתן לנו את תורתו, וחיי עולם נטע בתוכנו', כלומר שהם חיינו ואורך ימינו'.

סדר העולים לקריאה

לכתחילה יש לקרוא חמישה קרואים כבכל יום טוב: כהן, לוי, ושלשה ישראלים (שער הציון סי' תרס"ט סק"א בשם שער אפרים סני"ו). ובמקום צורך, מיד לאחר שקראו כהן לוי וישראל, מותר לקרוא לכהן אחר וישראל אחריו, או ללוי אחר וישראל אחריו. כיון שבשמחת תורה (במקום צורך) סומכין על הדעה הראשונה בשו"ע סי' קל"ה שאין צורך לעשות מחדש סדר 'כהן-לוי-ישראל'. אבל לא יקראו כהן אחר כהן ולוי אחר לוי, משום פגם. (משנ"ב סק"ז).

לעלות שוב לחתן תורה או בראשית

גם מי שכבר עלה לתורה, יכול לעלות שוב לחתן תורה או לחתן בראשית. אבל חתן תורה לא יעלה שוב לחתן בראשית באותו בית כנסת, כיון שאין הפסק בין העליות ויאמרו שיש פגם בספר תורה הראשון. ואם יקראו לחתן תורה וחתן בראשית 'באותו ספר תורה', מותר לאחד לעלות גם לחתן תורה וגם לחתן בראשית. (וראה בספר עובדות דרבי לוי (עמ' קב ד"ה ושאלתי) שכן המנהג אצל אדמו"רי גור).

פריסת טלית על חתני התורה

כשאוחזים טלית בידיים לפרוס על ראשי החתן תורה וחתן בראשית, אינו נחשב לאוהל, אף אם מתכוין לאוהל (תהילה לדוד שט"ו סק"ז), ודומה למת המוטל בחמה. וכתב לדחות הראיה שיתכן ששם התיירו משום צער החי. ואמנם כאן התיירו משום שמכוון לכבוד ולא לאוהל (קצות השלחן סימן ק"כ, בדי השלחן סק"א).

אבל אסור לתחוב בייט לולאות הטלית (במקום שתפרו לה לולאות) לתוך ארבעה עמודים, ורק ביד מותר (שמירת שבת כהלכתה ח"א עמ' שפ מדו"ח הערה כא). והנכון ביותר לפרוס טפח מבעוד יום, חוץ מן הכריכה (שו"ע סי' שט"ו ס"ב), ואזי אינו אלא מוסיף על אהל עראי, ויהיה מותר לתחוב הלולאות בעמודים, ואחר הקריאה יסיר את הטלית, אבל את הטפח הפרוס מבעוד יום, ישאיר משום סותר. ועיין בשו"ת בירורי חיים למורינו הרב שליט"א (ח"ו עמ' שפ"ד) שהאריך בזה.

עליית כל הנערים

עליית 'כל הנערים' היא מנהג קדום מאוד, וכבר נכתב בסידור רש"י (סימן ש"ח): 'וקורא קטן וגדול לשם הברכות, ויגידו נדרים לכבוד התורה'. וראה בספר המנהג (הלכות סוכה סי' נ"ו): 'כל הקהל כאחד מקטנם ועד גדולם קורין התורה ויגידו נדרים לפי השגת ידם'. וכתב מהרי"ל (סדר תפילות חג הסוכות): 'ברוב

מקומות קורין כל הציבור בסדר וזאת הברכה, וכופל ומשלוש עד מעונה אלקי קדם להספיק לכולן, ולבסוף קורין כל הנערים. יש אומרים שאפשר לקרא עליית 'כל הנערים' מיד אחר שעלו חמשת העולים הראשונים (ובשבת לאחר שעלו שבעת העולים הראשונים), ואין צורך להמתין שיעלו כל הקהל, שזה סבל גדול לנשים הממתנות עם הילדים הקטנים, ואין בזה שינוי המנהג. (הגר"ש אלישיב זצ"ל, תל תלפיות תשרי תשע"ג עמ' לב אות קצו). אמנם יש שכתבו (עיין בקובץ 'עומק הפשטי' גליון ה' כ"ט תשרי ה'תשפ"ב) שאין ראוי לתת עליה לילדים קטנים לפני המבוגרים, אמנם כל זה הוא רק מפני הכבוד, ואם הם מוחלים על כבודם בכדי להקל על האמהות והילדים הקטנים, מותר.

הוצאת ספר תורה למנין נוסף

נהגו בתפוצות ישראל להוציא ספר תורה נוסף לחדר אחר לקריאת 'זוֹאת הברכה', כדי לקצר את משך ההמתנה עד שכולם יעלו. והטוב ביותר הוא שייחלקו למניינים קטנים קודם קריאת התורה, שכן יש אומרים (קובץ 'עומק הפשטי' גליון ה' כ"ט תשרי ה'תשפ"ב), בשם הגר"נ קופשיץ שליט"א, שלאחר שהציבור כבר יצא ידי חובת קריאת התורה, אין היתר להוציא ספר תורה כדי שכולם יעלו לתורה, שהרי בקריאה שבמנין השני לא מוסיפים לקרוא דבר שלא קראו במנין הראשון, ומבואר בחיי אדם (כלל ל"א ס"א) והובא בבאור הלכה (סימן קמ"ג ד"ה בפחות מ"ו) שאין להוציא ס"ת ולברך על הקריאה כאשר כל הציבור כבר יצאו ידי חובת הקריאה. ואם רוצים להתפצל למניינים נוספים לאחר שכבר שמעו קריאת התורה פעם אחת, יש להם להוסיף ולקרוא דבר שלא קראו במנין הראשון, וכגון שיקראו גם לחתן תורה, או לכל הפחות מעט פסוקים מתחילת העליה של 'חתן תורה'.

כמו כן נראה שניתן לבקש מראש משישה אנשים לפחות שיכוונו לא לצאת ידי חובה בקריאה שבמנין המרכזי. אמנם יש אומרים שכשם שמצאנו שמקילים בדברים רבים בשמחת תורה לכבוד התורה, כך אפשר להוציא ספר תורה לצורך הוספות, גם לאחר שיצאו ידי חובה.

הגבהה הפוכה

נהגו להגביה את ספר התורה, בצורה 'הפוכה' מכל ימות השנה, שהכתב של ספר התורה נמצא כלפי העם, ולא כלפי המגביה (א"א מבוטשאטש תניא סימן תרס"ט). וכתב שם הטעם שבשמחת תורה יש עולים רבים, והמגביה נוטל שכן כולם, ומראה לכולם את רוב שכרו. ועוד כתב שהוא רמז על סילוק משה רבינו, שהניח לרבים את התורה. והנה ראיתי למרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל שנשאל מהו המקור שמגביהים את הס"ת הפוך בשמחת תורה. והשיב: 'עושים לשמחה, ואצלנו לא נהגו כך'. (בנתיבות הלכה – והגית קובץ מ"א עמ' שפ"ט). והוא כדברי שערי אפרים (שער י"ט ס"ז), שכתב: 'יש שעושים כן בשמחת תורה לשם שמחה של מצוה. ואין נכון'. ובפירוש שערי רחמים (שם) כתב: 'ראיתי שמדקדקין עכשיו לחדר לקיים מנהג זה, ומחמת זה בוררין לכבד בהגבהה בשמחת תורה לעם הארץ שהוא בעל זרוע וכוחו רב, דלומדי תורה רובם ככולם תשושי כח המה'.

גלילה

צריך לזכור בשמחת תורה ובשבת בראשית שיגלו הספר תורה, באופן שיישאר מגולל על עצי החיים לפחות שתי יריעות. (מהרש"ם בהגהותיו לספר ארחות חיים – סיניקא סימן קמ"ז ס"ג, ובספרו דעת תורה שם ס"ד, כמובא בגמ' (ב"ב דף יד.) 'כל הספרים נגללין מתחילתן לסופן וספר תורה נגלל לאמצעיתו'. ובמסכת סופרים (פ"ב ה"ה) אמרו: 'גוללין הספר לתחילתו, ובתורה לאמצעיתו. ואין פותחין את התורה משני יריעות'. ובפירוש מקרא סופרים (שם סוף הברייתא) כתב: 'ואין פותחין גלילת הס"ת פחות משני יריעות, דכיון דהוי שני יריעות נגללות על העמוד האחד, ושאר כל היריעות על העמוד השני דינו כמו שנגלל באמצעיתו, לכן יש לזוהר בשבת בראשית וכשקורין בזאת הברכה, שיהיה על כל פנים נגלל על העמוד שאצל בראשית או אצל רייעה בזמן הגלילה. ובשו"ע לא נזכר מזה'. והגאון רבי שריה דבליצקי זצ"ל (קונטרס ארבעה ספרים נפתחים (עמ' כב) כתב שבשבת בראשית יתכן שכבר יש שתי יריעות בצד אחד, כי סיום פרשת בראשית הוא בעמוד הישישי של הס"ת, ואם יש שלושה עמודים בכל יריעה, (שזו שיעור היריעה הקצרה ביותר שמותר לכתוב בס"ת, כמבואר בשו"ע יו"ד סימן ער"ב ס"ג), הרי שגללו שתי יריעות שלמות על צד ימין. ואף אם יש רק יריעה וחצי (כפי המנהג היום שכל יריעת ס"ת מכילה ארבעה עמודים), יתכן שנחשב הדבר לשתי יריעות, או שיגלו עוד חצי יריעה בזמן הגלילה. אבל בשני וחמישי של פרשת בראשית, ודאי יש להזוהר בזה, וכן בסוף פ"י וזאת הברכה'. ובספר שערי חג הסוכות (להגר"ש טשור שליט"א, עמ' ש"ב אות י') כתב שמאחר שדבר זה לא הובא בשו"ע, ולא בשאר פוסקים המפורסמים, ולא במשנה ברורה, נראה שבאמת טוב לעשות כן לכתחילה, אבל אין להרעיש על זה.

כמו כן יש לוודא שהגולל מחדק היטב את היריעות, ובפרט בתחילת וסוף הספר, שאם לא יעשה כן יש חשש שהיריעה התקמט, ועלול להביא לטשטוש אותיות, חלילה.

קידוש חתן תורה

כתב הרמ"א (סימן תרס"ט ס"א): 'ועושין בו סעודת משתה לגמרה של תורה'. ובשיבולי הלקט (סדר חג הסוכות סימן שעב) כתב: 'ומנהג חתן תורה לעשות סעודה ומשחה, ולחלק לציבור מגדים ומיני מתיקה, שכן מצונו באגדה חזית (מדרש רבה קהלת פ"א א') ויבא שלמה ויעמד לפני ארון

ברית ה' ויעל עולות ויעש שלמים, ויעש משתה לכל עבדיו' (מלכים א' ג, טו), מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה. וכבר כתב ברבינו מנוח על הרמב"ם (תפילה פ"ג הי"ב): 'ונהגו בכל מקומות של ישראל לעשות ביום ההוא 'סעודות גדולות, ומיני מעדנים' לכבוד סיום התורה'. וכן כתב במטה משה (סימן תתקצ"ו). ובספר שלחן הקריאה (סי' כא) וילקוט (ס"ב) הביא 'בקי"ק וילנא מכבדין החתנים אחר העליה עוגת צפחית בדבש, ושאר עוגות ומאכלי אופה ומשקה ויין ואוכלים ושותים ושמיים'. ובספר ליקוטי מהרי"ח (ח"ג דף קט: ד"ה מוסף) כתב 'החתנים תיכף אחר קריאת התורה, נתנו עבור הקהל קידוש ומיני מתיקה בפרוזדור בית הכנסת'.

וראה בספר הלכות חג בחג (שמחת תורה עמ' קמח) שכתב שבמקומותינו לא נהגו לעשות סעודות גדולות, שכן כל איש ישראל צריך לשמוח עם בני ביתו. ושכן נהגו רבותינו החתם סופר, ותלמידו המהר"ם שיק [בתולדותיו דרכי משה (הדפס) זיע"א שהיו נותנים לבחורים כוס יין ופסטידא או מיני מתיקה לנערים. וכן כתב בספר אמרי פנחס (אות רח) מנהגו של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א. ועיין בספר מועד לכל חי (להגר"ח פלאגי סימן כ"א) שצווח שמחמת הסעודות הגדולות וריבוי ההוצאות נתמעט הראויים לחתני תורה, ולכן אין צריך להרבות בקרואים לסעודה זו. וכן כתב בספר פלא יועץ (ערך חתן) שיש לתקן תקנות למעט בהוצאה זו, שיוכל כל אדם לזכות למצוה זו.

חתן בראשית

בקריאת התורה לחתן בראשית, עונין כל הקהל בקול רם 'וייהי ערב ויהי בוקר יום אחד', וכן בשאר הימים, וכן אומרים 'ויכולו' בקול רם. ובמחזור רבה (דף קסט, א) הביא מספר בקורת התלמוד, שנוהגים כך רק בשמחת תורה ולא בשבת בראשית, כיון 'שתכלית קריאת פרשת בראשית אינו להוציא את הרבים ידי חובת קריאה, כי קורין את הפרשה עוד פעם בשבת בראשית, ואם כן אינו דרך לימוד תורה ברבים, רק דרך שמחה יתירה כקורין את שמע והודאה בעיקר האמונה, ועל כן קורין כל הקהל פסוקים אלו להורות שאנו מאמינים בני מאמינים בעיקר הבריאה וחיידוש העולם. על כן קורין דוקא פסוקים אלו בקול רם בשמחת תורה. ועל כן קורין ויהי ערב ויהי בוקר עד לעשות, להורות שאנו מודים ואנו מעידים על חידוש הבריאה ועל שבת'.

הזכרת גשם

קודם תפילת מוסף מכריזים 'מוריד הגשם'. ואסור להזכיר 'גשם' קודם עד שיכריז השליח ציבור (שו"ע סימן קי"ד סעיף ב'). ואם לא הכריז השליח ציבור או השמש קודם התפילה, אסור לציבור לומר גשם (משנ"ב שם סק"ד). והחיי אדם הזהיר שיכריזו באופן מלא 'משיב הרוח ומוריד הגשם', כיון שיש מקומות שאומרים בקיץ 'משיב הרוח ומוריד הטל' (משנ"ב שם סק"ו). ואם החזן לא הכריז, אלא רק אחד מהקהל אמר זאת בתוך תפילת הלחש שלו בקול רם, אף שהיה אסור לו לעשות כן כיון שלא שמע מפי השליח ציבור, מותרים השומעים לומר 'גשם' (משנ"ב שם סק"ד). ומנהג ליטא לומר 'תפילת גשם' קודם הקדיש שלפני מוסף.

אם אמר 'מוריד הטל' וכבר סיים ברכת מחיה המתים, אינו חוזר (שו"ע סימן קי"ד ס"ה), אבל אם נזכר קודם סיום הברכה יזכיר גשם במקום שנוכר (ביה"ל שם ד"ה אין בשם הפרי מגדים), כי לא קבעו חכמים מקום בתוך הברכה, רק שנהגו לומר לפני מכלל חיים (משנ"ב שם סק"ט). ועיין בקיצור שו"ע (סימן י"ט ס"ב) שכתב שלא יאמר 'משיב הרוח' באמצע ענין, וכגון שנוכר לאחר שאמר 'ומקיים' ואמננו', אלא יסיים את המשפט 'ומקיים' אמננו לשיני עפר', ואז יאמר 'משיב הרוח'.

בספר תהלה לדוד (סימן קי"ד סק"ב) הסתפק בדיון יחיד שאיחר ובא לבית הכנסת בעת שהכריזו 'מוריד הגשם', והוא עדיין לא התפלל תפילת שחרית. ופסק שיאמר 'מוריד הטל' כיון שהדיון הוא שמי שהזכיר 'טל' בימות הגשמים יצא.

ברכת כהנים במוסף

יש מקומות שנהגו שהכהנים אינם נושאים כפים במוסף בשמחת תורה, וכתב הלבוש שמאחר וטורדים בשמחתם, מצויה השכרות. ובליקוטי מהרי"ח (ח"ג סדר שמח"ת דף קט, ב) כתב 'ושמעתי שהכוונה מפני שהיה מנהג שהחתנים [חתן תורה, ובראשית] תיכף אחר קריאת התורה נתנו קידוש ומיני מתיקה לקהל בפרוזדור של בית הכנסת'. ויש מקומות שכן נהגו לעלות לדוכן, ויזהרו הכהנים שלא ישנו (משנ"ב סימן תרס"ט סק"ז). כהן ששתה רביעית יין בבת אחת, לא ישא כפיו (שו"ע סי' קכ"ח סק"ה). כיון שזהו שיעור הפוסל את הכהן לעבודה בבית המקדש. ולכתחילה אין לכהן לשנות אפילו פחות משיעור קודם נשיאת כפים (ט"ז שם סק"ה). ועיין בשו"ת בירורי חיים למו"ה שליט"א (ח"ו עמ' תקל"ז) כהן ששתה יין מגיתו (-שעדיין לא עבר על היין ארבעים יום משעת דריכת הענבים, מחצית השקל סימן קכ"ח סק"ה), כתב המשנ"ב (שם ס"ק קמ"א) שלדעת המג"א (סק"ה) לא ישא כפיו, וכמה אחרונים חולקים עליו, כיון שאינו משכר. ובשו"ת אז נדברו (ח"ו סימן ו' – ח"ח סימן מ' אות ג')

הלילות הגדולים

אחר ימי הסוכות היה פתגם שגור בהיכלו של רבי לייבל איגר זצ"ל: 'נגמרו הימים הגדולים, ועתה מתחילים הלילות הגדולים' (יהודה לקדשו חייא עמי צו). והרה"ק רבי פנחס מקארץ זיע"א היה מכנה את לילות החורף הארוכים בשם 'גאלדענע נאכט' [לילות זהב], כי יכולת עבודת ה' בהם רבה מאוד. (אמרי פנחס השלם ח"ב עמ' עח). ובספר מאיר עיני ישראל (ח"ב עמ' קלג) הובא מעשה שסיפר ה' נתן ברזר ז"ל שזכה לשמש את מרן החפץ חיים זצ"ל: במוצאי ש"ת באחד השנים האחרונות לחייו, לאחר הריקודים וההקפות הארוכים בהיכל הישיבה בראדון, כשגם מרן הח"ח השיש השתתף בהם, סיעה המשמש לרבו לעלות למיטה ולהתארגן לשנת הלילה, וגם השמש נכנס אף הוא למיטתו שבתו חדר. כמעט וכבר נרדם, והנה הוא שומע לפתע את קולו של הח"ח אומר לעצמו: 'לא לעולם ורקדים... לא לצח שרים... צריכים ללמוד... צריכים ללמוד'. והיה השמש מופתע, וסבר שהחפץ חיים מכוון רק לומר דברי מוסר לעצמו, אך לפתע הבחין שהחפץ חיים מתכוון לרדת ממיטתו, וקם לסיעה בידו. וישב החפץ חיים ללמוד כל הלילה.

וכבר הפליגו חז"ל הקדושים במעלת לימוד התורה בלילה, ובמדרש רבה (פ' כי תשא מז, ה) אמרו: 'אין רינה של תורה אלא בלילה', שנאמר (איכה ב, ט) 'קומי רוני בלילה'. וכן מצינו בגמ' (תמיד לב:) 'העוסק בתורה בלילה, שכינה כנגדו שנאמר (שם) 'קומי רוני בלילה'. ובגמרא (חגיגה יב:) 'עבודה זרה ג:) אמרו: 'העוסק בתורה בלילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר (תהלים מב, ט) 'יומם יצוה ה' חסדו'. וכבר אמרו (עירובין יח:) 'כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה, שוב אינו נחרב'. ופסק בשו"ע (או"ח סי' רל"ח ס"א) שצריך לזהר בלימוד הלילה יותר משל יום. ועיין במשנה ברורה (שם סק"א) שהאריך במאמרו חז"ל מופלאים מענין לימוד התורה בלילה. וכבר כתב הרמב"ם (תלמוד תורה פ"ג הי"ג): 'אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרוצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה ואכילה ושתיה וכיוצא בהן, אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה'. והובא בשו"ע (נ"ד סימן רמ"ו סכ"ג). ובספר 'ארחות אהרן' (לאדמו"ר רבי אהרן מפניסק אקארץ זצ"ל, תשרי עמ' שטא) כתב שראוי שיקבע האדם סדר וחוק לעצמו, לסדר את הלילות היטב, שלא יעבור הזמן בבטלה, אלא יקבע לו סדרי לימוד בחברותא בבית המדרש.

כתב שמשמע מדברי המשני"ב שנוטה להקל ואין להחמיר בדבר שעיקרו מדרבנן, ואפילו לכתחילה מותרת לשתות יין מגיתו או מיץ ענבים יותר מרביעית. וכ"כ בספר ואני אברכם (עמ' קצה) בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

אם שתי משקים משכרים שאינם יין, מותר לישא כפיו אם לא הגיע למצב שאינו יכול לדבר בפני המלך. (משני"ב שם ס"ק קמ"א בשם הרבה אחרונים, ודלא כמטה יהודה). ובשו"ע הרב (שם ס"א) מותר אף לשאת כפיים, אף אם הגיע למצב שאינו יכול לעמוד בפני המלך, כיון שנשיאת כפיים אינה דומה לתפילה שהוא עומד ומדבר עם המלך, אלא כהן מדבר אל העם.

הקפות שניות

יש נוהגים לעשות 'הקפות שניות', במוצאי שמחת תורה, ומקורו מהאריז"ל. ובשער הכוונות (דרושי חג הסוכות) כתבו שהיה האריז"ל הולך במוצאי יו"ט מבית הכנסת לבית הכנסת לשמוח אתם בהקפות, והיה רוקד ושמה בכל כוחו בהם. ובספר 'לדוד אמת' (להרב החיד"א, הובא בספר מועד לכל חי להגר"ח פלאגי סימן כ"ה סל"ו) כתב שנהגו בעיה"ק חברון להקיף בספר תורה בליל מוצאי יו"ט, שכן נהגו רבנן קשישאי. וכן נמצא בספר הכוונות שהעיד רבי חיים ויטאל שרבינו האריז"ל היה מקפיד מאוד לעשות בליל מוצאי יו"ט ז' הקפות שלימות. וראיתי להרב החסיד המקובל מהר"ש שרעבי זצ"ל שהיה מקיף בספר תורה שלו אחר ערבית [דמוצאי] שמחת תורה, והיה אומר שיש רזין עילאין בזה. והוסיף שאין לבטל מנהג זה. והאור החיים הק' כתב (אגרות א"י תשנ"ע עמ' רסט) שכשעלה לארץ ישראל בשנת תק"ב 'ליל מוצאי שבת עשינו שמחה בבית הכנסת, וכל הרבנים והחסידים מרקדים לפני הספר תורה בכל עוז ותעצומות, והיתה הארה גדולה אשר כמוהו לא נהיתה'. אולם בפוסקים לא הוזכר דבר זה כלל.

ובספר הלכות חג בחג (שמחת תורה עמ' קנ"ה הערה כ) הביא ממרן החזון איש זצ"ל דלא היה נהוג ליה בזה, וכפי הנראה שאחר כל ההקפות בזמנן, הגיע הזמן לקיים לימוד התורה הקדושה, וראה בזה סרך ביטול תורה, והתבטא ע"ז בחריפות. אך עכ"פ הרוצה לקיים מנהג קדוש זה ולזכות להארה גדולה [כלשון אור החיים הק'], יכול מיד אחר ערבית להוציא בביהכ"נ ספר תורה ולהקיף בהם התיבה ז' פעמים, ולשיר קילוסין לכבוד התורה. וכך נוהג הגאון הגדול רבי שריה דבלצקי שליט"א [זצ"ל], שכל אורחותיו גם עפ"י הקבלה, להקיף הקפות אלו כרבע שעה, ובזה גם נפרדים מהימים הקדושים האלו בשמחה, כדכתיב כי בשמחה תצאו וגו'.

מכתבי מרנן ורבנן שליט"א

מאיר צבי ברגמן
ישיבת
מרכז סארי, בני ברק

סדר, רח אלה החסידים
ברוכים אתם לה', כל המתבטאים בתפלות בית התורה "שעני חיים" בראשות הגאון רבי חיים שלום הלוי סגל שליט"א זצ"ל כאן בעירנו ז' ב' י"א, ואיתו שני חברי בית התורה, הרבנים הגאונים רבי מרדכי אברג'ל שליט"א ורבי ישראל דונטל שליט"א ורבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א.

אחלה פני עולין תשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נועם ה' א' עליכם, להרחיב גבולות התורה וד' א' של הלכה כפי הדין הנספח לנו מרבינו, ואתפלל בכל לב שלא יאירע דבר תקלה על ידיכם ח"ו ותגדלו ותתקדשו שמות רבא.

י"א
י"ב
י"ג
י"ד
י"ה
י"ו
י"ז
י"ח
י"ט
כ'

RABBI YITZHAK SILBERSTEIN
Rabbi of Ramat Elchanan
Bnei Brak

יצחק זילברשטיין
רב שכונת רמת אלחנן
בני ברק

שני שנים יום א' אחר ששנים יום ב' פני שניך
ז' שנים אב התשס"ה

מכתב

שמחתי באומרים לי כי אתם, בפעילות בית התורה "בירורי חיים" בראשותי יודעים להקטין את התורה הנאמן רבי חיים שלום הלוי סגל שליט"א בעל ה"בירורי חיים". כפי הנמתי לא א' את חיי טובים לישראל בחיפה עשר באב. ואחרי נעם ידעתי תנאי רבי אליעזר הנדל אומר כי שנהגו פ"ו באב תשס"ב כוח של חסד, ולא היו כוחות עניים למערכת, ובתב רבנו גרשום בוח"ל, חלי שנה שני עוסקים לירות עניי המערכת, היו מתפללים (ב)תלמוד תורה, אבל אחרי יום סקט נעשיתו יום טוב "שמיני ואחרי חזון עסקן בחזון עניי.

ובביתא דבר, לשמחה פ"ו עשרה, וכי כל עם ישראל כרום עניים, היה היה שלא אלא שחיו פני פנים אנשים שכינות הוה תפסידו לנוס את העניים לעניי המערכת ומעלה בחנין פ"ו באב יפסידו הם סלאכתא ויבאו לבית המדרש ללמוד תורה, ואי עוד כמנין יודעים יולדים לעוסק בחזון, עוד עשרה דפי נגרא בכל יום כנס ישראל, לא מסור השמחה.

והנני פל ויחבר פחותות בית התורה עניי סמכותו הנאמן בעל ה"בירורי חיים שליט"א, ידע שני וכו' וידיע כי התורה היה מנהיג רבי פנחס אברג'ל שליט"א, והנני רבי נפלאה רבינוביץ שליט"א, והנני רבי ישראל דונטל שליט"א, שיתנה תורה ויחבר בדרך השלילה לרבותי פנחס אברג'ל הרבנים הגאונים רבי נתן נטעטנר בעל הלחיות נתן צבי - ורבי עקיבא לרובינשין וצ"ל, וששנים ויבואו שיתנה עניי כבוד שנים דאיתו ח' שני ציון סגל ששנים - זו עניינים ששנים חלבה.

יתן ח' שיתנה ראש בית התורה לאחרי חלוצי תורה חלבה לישראל, שלא יאבד שום כחשול ידוע חלקה פחות ידע, וקנה פחות על חזון חזונים וחסידות, ודאי כמות מתקן בית עניי תפסידו חלבה על חלילה.

ביתא דחיים מוכה בספר של צדיקים נפסידו רבי ישראל.

מעמד חנוכת בית הוראה 'בירורי חיים' בראשות מורינן הגאון רבי חיים שלום הלוי סגל שליט"א בהשתתפות מרנן ורבנן פוסקי הדור שליט"א

